

§ 9 Utveckling av hemtjänst

Dnr 350-187/2016

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande om utveckling av hemtjänst.
2. Äldrenämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.
3. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att hos kommunfullmäktige föreslå att Near Field Communication (NFC) ersätter GPS som positioneringsteknik inom hemtjänsten. Kostnaderna för detta beräknas uppgå till 1,4 mnkr och föreslås avsättas i samband med budget för 2017.
4. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att hos kommunfullmäktige föreslå att ersättningen för avböjda besök tas bort och ersätts med en uppräknings av timersättningen för hemtjänst med 2,0 %, utöver eventuella andra behov av uppräknings av den totala hemtjänstersättningen, från och med den 1 januari 2017.
5. Äldrenämnden föreslår kommunstyrelsen att hos kommunfullmäktige föreslå att äldrenämnden ges i uppdrag att utarbeta och besluta om nytt förfrågningsunderlag avseende kommande upphandlingar av hemtjänst i enlighet med övergripande principer i detta ärende.

Ärendet

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2016-03-02.

I kommunfullmäktiges förslag till budget 2015 fick äldrenämnden ett antal uppdrag som rörde hemtjänst, bl.a. att utveckla bedömningen av behov, beställning och utförande av insatser, föreslå förbättringar av ersättningssystem och rapporter samt fastslå vilken teknik som ska gälla för positionering och inloggning. Stadsledningskontoret fick ett uppdrag angående val av upphandlingsform för hemtjänsten. Det överordnade målet för utredningen har dock varit att öka den enskildes inflytande, förbättra samverkan runt den enskildes behov samt att öka handlingsfriheten för hemtjänstpersonalen att tillmötesgå den enskildes dagsaktuella behov och önskemål.

Äldreförvaltningen anser att beställning av hemtjänst ska formuleras så att utformningen av de beviljade insatserna, samt när och hur dessa ska utföras, överläts till utföraren och den enskilde att komma överens om. Hemtjänstpersonalen ska kunna ansvara för att fatta beslut om lämplig utformning av insatser utifrån den enskildes dagsaktuella behov och uppkomna situationer. Stadsgemensamma anvisningar för beställning av hemtjänst och genomförandeplaner bör tas fram av äldreförvaltningen.

Ett annat uppdrag i budget 2015 var att reglerna för ersättning inom hemtjänsten skulle ses över. Utifrån detta uppdrag föreslår äldreförvaltningen att ersättningen för avböjda besök tas bort och kompenseras med en två procentig höjning av timersättningen på dagtid. Regeln att utförare kan redovisa 110 % av den beställda tiden utan kommentarer kvarstår, dock med vissa justeringar.

Äldreförvaltningen föreslår att staden går över från GPS till Near Field Communication (NFC) som positioneringssystem inom hemtjänsten med en lösning för tvåfaktorsinloggning. Äldreförvaltningen föreslår en fortsatt upphandling enligt Lag om valfrihetssystem (LOV), men att ett nytt förfrågningsunderlag tas fram utifrån de principer som framgår av utredningen.

Yrkanden

Ordföranden Torun Boucher (V), ledamoten Mirja Räihä m.fl. (S) och ledamoten Eivor Karlsson m.fl. (MP) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Vice ordföranden Sofia Modigh (KD), ledamoten Dennis Wedin m.fl. (M) och ledamoten Ann-Katrin Åslund (L) yrkar bifall till gemensamt förslag till beslut med instämmande av ersättaryttrande från Alfred Askeljung (C).

Beslutsgång

Ordföranden Torun Boucher (V) konstaterar att det finns två förslag till beslut: förvaltningens förslag till beslut som stöds av (V), (S) och (MP) och ett gemensamt förslag till beslut från (KD), (M) och (L) med stöd av ersättaryttrande från (C).

Ordföranden ställer förslagen till beslut mot varandra och finner att nämnden beslöt utan omröstning enligt förvaltningens förslag till beslut som stöddes av (V), (S) och (MP).

*Reservation från (KD), (M) och (L) med instämmande av
ersättaryttrande från (C):*

Vice ordföranden Sofia Modig (KD), ledamoten Dennis Wedin m.fl. (M) och ledamoten Ann-Katrin Åslund (L) med instämmande av ersättaryttrande från Alfred Askeljung (C) reserverar sig mot nämndens beslut till förmån för sitt gemensamma förslag till beslut enligt följande:

”Vi föreslog att äldregruppen beslutar

- att delvis godkänna förvaltningens förslag
- att uppdra åt äldreförvaltningen att återkomma till nämnden med svar och förtydliganden av nedan anförda frågeställningar samt
- att därutöver anför följande:

Samhällets utveckling med fler äldre, ökad medellivslängd, förbättrad hälsa långt upp i åldrarna och den stora och positiva utvecklingen av hälso- och sjukvård som ger även svårt och kroniskt sjuka en ökad livslängd har medfört helt förändrade förutsättningar för hemtjänsten. Flertalet äldre personer vill också bo kvar i sina egna hem så länge som möjligt.

Hemtjänsten har utvecklats från att vara till stora delar inriktad på hjälp i hushållet till att bli en alltmer kvalificerad tjänst som ger vård och omsorg till ibland svårt sjuka personer i deras hem och som förutsätter både medicinsk- och omsorgskompetens hos personalen.

Utgångspunkten i en bra hemtjänstverksamhet ska vara att omsorgen bygger på den äldres behov och på en bra relation mellan den äldre och personalen hos utföraren. Den äldre ska ha valfrihet att välja både utförare av beviljad hemtjänst och själva innehållet i tjänsterna. Personalen ska ha hög kompetens och kunskap om den äldres livssituation och önskemål, så att omsorgen blir flexibel, ges med inlevelse och professionellt kunnande för ökat välbefinnande för den äldre.

Äldreförvaltningens rapport om utveckling av hemtjänst ligger till grund för förvaltningens tjänsteutlåtande. Utredningen består av fem delar. Vi kommenterar de olika delarna här nedan.

Bedömningen av behov, beställning och utförande av insatser inom hemtjänsten

Förslaget om att införa biståndsbedömd så kallad ramtid där den äldre och utföraren kommer överens om innehållet tillsammans ser vi som positivt. Ramtid ökar flexibiliteten i omsorgen för den äldre, som kommer att kunna avgöra själv om det är städning, matlagning, inköp

eller annat man vill ha hjälp med. Ett viktigt led i införandet av denna förändring är att äldreförvaltningen tar fram stadsgemensamma anvisningar för beställning av hemtjänst.

Det är viktigt att noggrant följa och utvärdera att personer som själva inte anser sig ha vissa behov ändå förmås ta emot olika former av insatser.

Äldreförvaltningen påpekar i sin rapport att kontinuitet för de enskilda är viktigt både vid utförande av hemtjänsten och vid kontakt med kommunens handläggare. Rapporten ger inga förslag på hur en sådan hög kontinuitet för den enskilde kan uppnås hos beställarenheterna i staden.

I sin rapport redovisar äldreförvaltningen att den ser ett behov av att sträva mot att organisera hemtjänsten i mindre enheter med ett begränsat antal personal och hemtjänstmottagare. Förvaltningen redovisar inte hur den kommit fram till denna slutsats och evidensen bakom den. Mindre enheter torde ha svårare att hantera både fluktuationen av beställningar (dödsfall, sjukhusvistelser) och kontinuiteten hos den utförande personalen (sjukdom, barnafödande, osv.). En fördjupad utbildning i schemaläggning råder knappast bot på den problematiken.

Förändringar av ersättningssystem och rapporter

Enligt äldreförvaltningens förslag kommer ersättningen till utförare om den enskilde tackar nej till insatsen när utföraren kommer till dennes bostad att tas bort (avböjda besök). Istället kommer timersättningen för dagtid att justeras upp med två procent från och med den 1 januari 2017. Detta utöver eventuell annan uppräknings av ersättningen till hemtjänstutförare i kommande budgetar.

Vi ser positivt på den förenkling som implementeringen av denna förändring innebär. Vi anser att all förenkling av administration för både beställare och framförallt utförare är av godo.

Det är positivt att hanteringen av rapporteringen av ersättning upp till 110 procent av beställd tid (utan att godkännande av biståndshandläggare i förväg föreligger) framledes måste ske i direkt anslutning till när den uppkommit, det vill säga nästkommande månad.

Tekniska förändringar

Äldreförvaltningen föreslår en övergång beträffande positioneringsteknik från GPS till NFC (Near Field Communication). NFC är en beprövat driftstabil och användarvänlig teknik som kräver lite

Utdragbestyrkande

administration och ger en lösning med kvittensen vid 100 procent av besöken. Det är bra.

Invändningen mot GPS tekniken har från personalens sida varit att de "känner sig övervakade".

Vi vill gärna veta på vilket sätt den nya tekniken NFC råder bot på den känslan?

Övergången till tvåfaktorsinloggningen ser vi som positiv eftersom det innebär en förenkling för personalen hos hemtjänstutförare.

Implementeringen av denna nya teknik kräver att utförarnas mobiltelefoner har NFC-funktionen. Staden kommer att ersätta de kommunala utförarna för inköp av dessa mobiltelefoner men inte de privata utförarna. Vi utgår ifrån att de privata utförarna då också själva skulle stå för merkostnaderna för inköp av de så kallade NFC-taggar, som placeras vid omsorgstagarens dörr för registrering med mobilen. Vi anser att teknikbytet – innan man ålägger de privata utförarna stora merkostnader för byte av teknik – ska vara väl utrett och genomtänkt och kan påvisas ge betydande mervärde även för de privata utförarna. Hur planerar äldreförvaltningen för den uppgiften?

Val av upphandlingsform för hemtjänst

Det gläder oss äldreförvaltningen bedömer att upphandling av hemtjänst enligt LOV har stora fördelar och att förvaltningen därmed föreslår att den rödgrönrosa majoriteten bibehåller LOV som upphandlingsform. Fördelarna att med LOV kunna skapa god kvalitet, utbud och kontinuitet för brukarna känns nu en gång för alla bevisade.

Samtidigt kan vi konstatera att den rödgrönrosa majoriteten väljer att försvåra för framförallt nya och mindre aktörer inom hemtjänsten genom att ställa ett antal krav som inte känns relevanta eller rimliga. För oss i Alliansen är utgångspunkten med förändringar inom hemtjänsten att omsorgen om de äldre ska bli bättre. Vi ställer oss tveksamma till på vilket sätt ett antal av de föreslagna förändringarna i förfrågningsunderlaget för upphandling av hemtjänsten enligt LOV kommer de äldre till godo i form av ökad kvalitet i omsorgen eller ökad valfrihet av utförare.

1. Arbetskläder – vi anser att frågan om arbetskläder förvisso kan vara angelägen, men att alltför mycket detaljstyrning bör undvikas och kan göra det extra svårt för bra små utförare.
2. Tillgång till lokal för omklädning – vi anser likaså att frågan om tillgång till lokal för omklädning kan vara angelägen, men

- att alltför mycket detaljstyrning bör undvikas. I synnerhet för bra små utförare kan detta vara svårt.
3. Verksamhetsansvariges närvaro – även frågan om närvaro av de som är verksamhetsansvariga är en detaljstyrning som bör undvikas.
 4. Ökad personalkontinuitet – vi stödjer problemformuleringen men undrar samtidigt hur detta kan genomföras praktiskt om enheterna samtidigt ska vara mindre? För att uppnå målen anser vi att olika former av incitament är att föredra framför specifika krav.
 5. Arbetsrättsliga förhållanden – kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor. Här behövs en specifikation av ”kollektivliknande villkor”.
 6. Obligatorisk närvaro vid informationsmöten
 7. Samverkan med landstinget
 8. Minsta volym/antal brukare vid en viss tid – detta ställer krav på möjligheten att få sin verksamhet bedömd i det hänseendet vid mer än ett tillfälle. Hur tänker förvaltningen kring det? Vi anser därutöver att volymkravet riskerar att bli problematiskt för små utförare.
 9. Miljöpåverkan – vi vill uttrycka förhoppningen att detta inte innebär en rekommendation från politiken att samtliga hemtjänstanställda ska använda tjänstecykel i jobbet, vilket skulle ansluta till uttalat önskemål från ansvarigt borgarråd.

Därutöver kommer en metod med referenstagning att införas. Hemtjänstutförare ska kunna lämna referenser som visar att utföraren kan hålla det den lovar kring att uppfylla stadens krav. Detta torde av förklarliga skäl bli svårt för nystartade företag inom välfärdssektorn.

Förvaltningen föreslår att arbetet med att ta fram ett nytt förfrågningsunderlag påbörjas omgående. Vi vill att nämnden beslutar att uppdra åt äldreförvaltningen att först arbeta för ett förtydligande av de invändningar vi anfört ovan för att sedan påbörja arbetet.

Implementeringen av förändringarna inom Stockholms stads hemtjänst kommer att påbörjas i ett pilotprojekt inom stadsdelarna Bromma, Hässelby-Vällingby och Kungsholmen under 2016 för att sedan implementeras i hela staden under 2017. Vi anser att - innan modellen implementeras i hela staden - förslaget om förändringar i stadens hemtjänst ska revideras för att ta med goda exempel, erfarenheter och lärdomar från arbetet i dessa tre stadsdelar.

Sammantaget kan vi i Alliansen konstatera att införandet av ramtid inom hemtjänsten i Stockholms stad är en positiv förändring. Vi ser dock att det kan finnas risk för att de utökade kraven på utförarna

Utdragbestyrkande

som kommer att ställas vid LOV-upphandlingar kan bli problematiska för små utförare. Vi undrar om målet med dessa övriga förändringar som redogörs i äldreförvaltningens rapport verkligen syftar till att öka omsorgens kvalitet. För oss ser det snarare ut att syfta till att kraftigt begränsa antalet privata utförare inom hemtjänsten, i enlighet med ansvarigt borgarråds uttalade önskan.”